

Толордо: Гольдерова Феодосия Саввична.
Сунтаар улууһа, Маар-Күөл орто
оскуолата.
Тереебүт тыл уруога

**Сага
чаастара**

Аат тыл (Ким?Туох?)

Предмети бэйэтин ааттыыр.

Холобур: сибэкки, Нарыйа, от-мас,
уол, тыал, ынах.

Ахсаан аат (Хас? Төнө? Хаһыс?)

Предмет ахсаанын ааттыыр.

Холобур: биир, сэттэ-а5ыс, түөрт
уон биэс, сүүрбэччэ.

Дажаанын аат (Ханнык? Хайдах? Туохтаах?)

Предмет бэлиэтин ааттыыр.

Холобур: төгүрүк, от күөх, тимир,
үрдүк, минньигэс.

Солбуйар аат

**Аат тыл, ахсаан аат, дабаанын аат
оннугар туттуллар.**

**Холобур: Кини- ким? Биһиги –
кимнээх? Маннык-хайдах? Кинилэр
уоллара - кимнээх уоллара? Итиччэ
бурдук – төһө бурдук?**

Тус тухтуур (Тугу гынар? Хайыыр?)

Предмет хайаанынын ааттыыр.

Холобур: үрдэ, батыһар, сүүрэр,
ыллаа-туой, кырааскалаа.

Аат туохтуур (Ханнык?)

**Хайааныны ааттыыр эрээри
предмети быһаарар.**

**Холобур: үөрэнэр оҕо, суруйар илии,
аахпыт кинигэм, оонньуур дьуэ,
утуйар хос.**

Сыһыат туохтуур (Хайыы? Хайаан? Хайаат? Хайаары?)

***Сүрүн хайааһыны кытта оноһулар
ойоҕос хайааһыны ааттыыр.***

***Холобур: суруйа олорор, оонньоон
киирдэ, кэлээт утуйда, эбэрдэлээри
кэллэ***

Сыһыат (Хаһан? Хайдах?)

Хайааһыны быһаарар саҥа чааһа.

**Сыһыат үксүн хайааһын буолар
кэмин, хайдах оноһулларын
быһаарар.**

**Холобур: хойут кэлбиппит,
минньигэстик астаата, үчүгэйдик
ыллыыр, бытааннык саҥарар, бүгүн
үөрэнэбин, эһиил барыам.**

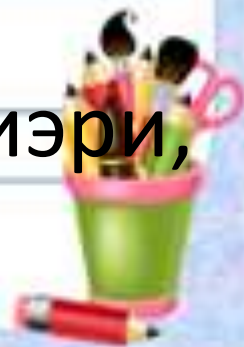
Көмө тыллар

**Анал ыйытыыга хоруйдаабат,
туспа суолтата суох, санааны этэргэ
атын тылларга көмөлөһөр.**

Ситим тыллар: уонна, итиэннэ, да, икки,
буолан, даҕаны.

Эбиискэлэр: дуо, дуу, сөп дуо, буолбат дуо,
эрэ, үһү, бэрт, ини, барахсан, котоку,
быһыылаах, буолуо.

Дьөһүөллэр: аайы, ахсын, диэки, диэри,
дылы, иһин, курдук, тухары.

Сага аллайыы

Киһи хомойбут, үөрбүт, соһуйбут, санаарҕаабыт, куттаммыт, тонмут, итииргээбит, сылайбыт, о.д.а. атын туругун сага аллайыы биллэрэр. Сага аллайыылар ханнык да ыйытыыга хоруйдаабаттар, ханнык да тылга сыстыбаттар, атын тылларга көмөлөспөттөр.

Холобур: **һук** (соһуйуу), **ычча-ычча** (тонгуу), **абытай-абытай** (итииргээнин), **айакка** (ыарытыйыы), **һуу** (куттаныы), **тыый да** (дьиктиргээнин), **ок-сиэ** (сөбүү), **ураа, уруй, айхал** (үөрүү-көтүү), **айыы-айа** (сылайыы ыалдьыы).

